

Тема: Джордж Оруелл «Скотоферма»

Студенти повинні знати:

- основні віхи життя та творчості Джорджа Оруелла, зокрема оригінальність його мислення, моральну безкомпромісність, дар передбачення;
- антиутопія як літературний жанр, її основні ознаки.

Студенти повинні вміти:

- визначати й аналізувати ідейно-тематичну сутність, сюжет, композицію повісті «Скотоферма»;
- визначати ознаки антиутопії в тексті;
- установлювати зв'язок антиутопії з розвитком суспільства у ХХ столітті.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна література:

1. Ковбасенко Ю.І. Зарубіжна література (рівень стандарту): підручник для 11 класу закл. заг. середньої освіти. - Київ: Літера ЛТД, 2018. – С. 4 – 8.
2. Мілянська Н.Р. Зарубіжна література. Рівень стандарту: підручник для 11 класу закл. заг. середньої освіти – Тернопіль: Астон, 2018. - С. 5 – 6.
3. Паращич В.В. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закл. заг. серед. освіти. – Харків: Вид-во «Ранок», 2018. – С. 8 – 14.

Додаткова література:

1. Тестові завдання для перевірки літературних тем із зарубіжної літератури для 10-11-го класів. На допомогу вчителям зарубіжної літератури: Методичний посібник. – Первомайськ, 2020. – 28 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <https://www.slideshare.net/DorokhGala/ss-224569137>
2. <https://www.ukrlib.com.ua/bio-zl/printit.php?tid=5833>

ПЛАН

1. Жанр антиутопії: основні ознаки.
2. Джордж Оруелл. Життєпис митця.

3. Художня своєрідність твору.
4. Система образів та історичні прототипи.

1. Жанр антиутопії: основні ознаки

Літературний жанр антиутопії став своєрідним літописом трагедії, попередженням суспільству про небезпеку духовної деградації та насильства.

Антиутопія - це супутник утопії.

Слово «утопія» означало прекрасне, але нездійсненне майбутнє з елементом соціальної міфології. Утопія трактувалася як країна, яка була досконалою, країна мрій про щастя, зображення досконалого суспільного устрою, позбавлена наукового обґрунтування.

В «Утопії» Томас Мор змалював ідеальну, з його точки зору, державу, де все збудовано за законами розуму, де всі люди рівні й урівнені у всьому: в праці, відпочинку, навіть одязі; де все регламентовано і все підлягало суворому розкладу й дотриманню дисципліни. Утопія Т.Мора – країна щастя, можливого на землі, до того ж була заселена пересічними земними людьми, тільки дуже розумно організованими.

Утопія втілила в собі такі риси:

- осмислення соціального ідеалу;
- соціальна критика існуючого ладу;
- прагнення бігти від похмурої дійсності;
- спроби передбачити майбутнє суспільства.

В антиутопіях світ подано «з середини», через бачення його окремими мешканцями, які на собі відчують недоліки цього світу.

Спільне: утопія й антиутопія з'явилися у зв'язку з необхідністю осягнення існуючого суспільного устрою і прогнозування його в майбутньому, їх поєднував комплекс соціально-політичних проблем, поміж яких були такі: людина й суспільство, особистість й держава, свобода й насильство та інші, що мали філософський характер. Письменників хвилювали питання загального порядку: могла чи не могла інша система дати людині змогу досягнути свободи, щастя, плідної праці; якими були принципи її організації; чи відповідала вона гуманістичним ідеалам.

Суттєвою особливістю утопії та антиутопії стало те, що вони змодельовали певний тип державного устрою. Ця художня реальність була наділена власною цінністю, завершеністю, системністю. Утопія та антиутопія як художні моделі орієнтувалися на дослідження соціальної системи державного устрою, на вивчення стану людей і взаємин між ними за певних умов.

Важливою ознакою утопії та антиутопії був їх прогнозований характер.

Вони націлювали на реальність, яку необхідно було змінювати, вказували, як проводити ці зміни. Однак утопія й антиутопія різнилися цільовою настановою, характером закладених у них конфліктів, співвідношенням реального й фантастичного, своєрідністю поетики.

Відмінне: утопія завжди була пов'язана з вигадкою, міфами різного роду, оскільки вона виражала мрію, сподівання на краще майбутнє. Метою антиутопії було розкриття справжніх протиріч життя, звільнення від хибних міфів.

Якщо до утопії звертались у порівняно мирні, передкризові роки в очікуванні майбутнього, то антиутопії писали в складний період невдач. Роман-антиутопія показував неспроможність ідей утопістів. Не можна побудувати ідеальне суспільство, де було б щастя для всіх.

Художні утопії й антиутопії зверталися передусім до розуму, а не до душі читачів. Однак це не їхній недолік, а жанрова особливість, закладений у них життєвий план, основний принцип.

Якщо для утопії характерний ствердний пафос, то для антиутопії визначальним став заперечливий.

Відмінності між утопією й антиутопією

Утопія	Антиутопія
Ґрунтується на міфах	Розвінчує міфи різного роду. Зіткнення міфу та антиміфу або міфу й реальності – основа антиутопії
Конфлікт гарного й прекрасного	Конфлікт людини й держави. Головна проблема – духовна деградація людини в умовах насильства
Утопія – особливий різновид фантастичної літератури (але особливого роду, пов'язаного з прогнозуванням суспільства)	Антиутопія не різновидом фантастики, хоча використовує її елементи. Фантастика в антиутопії має дві функції: розкрити соціальний абсурд і дати художній прогноз суспільству. Антиутопія завжди пов'язана з реальними процесами, які читач повинен упізнати.
Зовнішнє зображення суспільства («світ усіх»)	Зображення суспільства зсередини очима людини, котра переживає конфлікт з державою
Позитивна модель суспільної системи	Негативна модель суспільної системи

Ознаки антиутопії

- Змалювання певного суспільства або держави, їхньої політичної структури.
- Зображення дії в далекому майбутньому (передбачалося майбутнє).
- Розкриття світу зсередини, через бачення його окремими мешканцями, які на собі відчувають недоліки цього світу.
- Викриття негативних явищ у житті суспільства, класової моралі, нівелювання особистості.
- Відсутність опису домашнього житла й родини як місця, де панують свої принципи та духовна атмосфера.
- Притаманність мешканцям антиутопічних міст рис раціоналізму й запрограмованості.

Різновиди жанру антиутопії в літературі ХХ ст. та його представники

- ✚ Соціально-фантастична антиутопія (Є. Замятін «Ми», М. Булгаков «Майстер і Маргарита», А. Платонов «Котлован» і «Чевенгур»).
- ✚ Науково-фантастична антиутопія (М. Булгаков «Рокові яйця»).
- ✚ Антиутопія-алегорія (М. Булгаков «Собаче серце», Ф. Іскандер «Кролики і удави»).
- ✚ Історико-фантастична антиутопія (В. Аксьонов «Острів Крим», А. Гладілін «Репетиція в п'ятницю»).
- ✚ Антиутопія-пародія (В. Войнович «Москва 2042», Лао Ше «Нотатки про кошаче місто»).
- ✚ Роман-попередження (П. Буль «Планета Мавп», Г. Веллс «Війна в повітрі»).

Антиутопія в українській літературі

У сучасній українській літературі антиутопій порівняно небагато, проте є віддані жанру автори. Поміж них:

- ✚ Володимир Винниченко «Сонячна машина»;
- ✚ Юрій Щербак «Час смертохристів: Міражі 2077 року», «Час Великої Гри. Фантоми 2079 року», «Час тирана. Прозріння 2084 року»;
- ✚ Артем Чапай «Червона зона»;
- ✚ Марія Косян «Коли у місті N дощить»;
- ✚ Олег Шинкаренко «Кагарлик»;
- ✚ Ярослав Мельник «Маша, або Постфашизм»;
- ✚ Тарас Антипович «Хронос», «Помирана».

Антиутопія в кіно. Поміж найвідоміших екранізацій творів цього жанру:

✚ «Метрополіс» (реж. Фріц Ланг, 1927), «Механічний апельсин» (реж. Стенлі Кубрик, 1971), «1984» (реж. Майкл Редфорд, 1984), «Людина, що біжить» (реж. Пол Майкл Глейзер, 1987), «Дванадцять мавп» (реж. Террі Гілліам, 1995), «Листоноша» (реж. Кевін Костнер, 1997), «V означає Вендетта» (реж. Джеймс Мактіг, 2006), «Голодні ігри» (реж. Гері Росс, 2012), «Той, що біжить лабіринтом» (реж. Вес Болл, 2014) та ін.

2. Джордж Оруелл. Життєпис митця

Справжнє ім'я Джорджа Оруелла – Ерік Артур Блер, він народився 25 червня 1903 року в індійському селі Мотіхарі. У той час Індія була частиною Британської імперії. **Його батько**, Річард Блер, походив із родини збіднілих шотландських аристократів. Він був співробітником Опіумного департаменту британської колоніальної адміністрації в Індії. **Мати письменника** Айда Мейбл Блер була дочкою французького торговця.

До Англії сім'я переїхала у 1904 році, коли Еріку Блеру виповнилося близько року. Батько придбав будинок в Хейлі – на – Темзі, але сам залишився працювати в Індії, рідко навідував родину, допоки сам не пішов у відставку у 1912 році. В чотири Ерік мрія про море, а в шість хотів стати футболістом і письменником.

Навчання. У 1911 році Оруелла відправили на навчання до англійської підготовчої школи для хлопчиків, інтернату Святого Кипріяна в місті Ісборн, що у Східному Сассексі. Перебування у закладі залишило болючі спогади: хлопець страждав через розлуку з батьками, несмачну їжу, холод, фізичні покарання, які принижували його.

У 1916 році Блер подав заявку на стипендію і склав вступний іспит в елітну школу Ітона, де навчався з 1917 по 1921 роки. Саме там, в Ітоні, визначилося коло його літературних пристрастей – Джонатан Свіфт, Ісаак Стерн, Джек Лондон.

Світоглядна та громадянська позиція письменника. Після закінчення навчання Ерік виїхав з Англії до її східних колоній, як колись його батько й тисячі інших незаможних англійців. Він пішов на службу в імперську поліцію, спочатку в Індії, потім – у Бірмі. 1927 року, розчарувавшись в ідеалах і системі, якій він служив, Блер іде у відставку й переселяється на Портобелло Роуд, у квартал лондонської бідноти, потім іде до Парижа – осередку європейської богемі. Однак майбутній письменник вів аж ніяк не богемний спосіб життя: він жив у робочому кварталі, де заробляв миттям посуду, і набирався досвіду та вражень, які пізніше наповнять його романи й численні есе. Цей період життя стане основою для написання повісті «У

зlidнях Парижа і Лондона», яка була видана у 1933 році.

Джордж Оруелл одружився з Ейлін Мод о'Шонессі у червні 1936 року, вона підтримувала письменника і допомагала йому в кар'єрі.

Наприкінці 1936 року, коли в Іспанії почалася громадянська війна, Оруелл як кореспондент Бі-Бі-Сі та лондонської газети «Обсервер», разом з дружиною Еллін О'Шоннесі вирушає до Іспанії. Він приєднався до однієї з груп, що боролася проти генерала Франціско Франко. Під час громадянської війни, перебуваючи в ополченні, письменник був важко поранений в горло та руку. Протягом декількох тижнів він не міг говорити. В Іспанії його та дружину було звинувачено в державній зраді. На щастя, звинувачення були пред'явлені вже після того, як пара покинула країну.

Письменника турбували проблеми зі здоров'ям, 1938 року в нього був діагностований туберкульоз. Він провів кілька місяців у санаторії Престон Хол. До 1940 року Оруелл проживав у Веллінгтоні в маленькому «Солом'яному будиночку», який він орендував у своєї тітки. Йому необхідно було усамітнитись, щоб працювати. Тут була написана книга «Данина Каталонії» - одна з найправдивіших розповідей про громадянську війну в Іспанії (опублікована 1938 р.), задумана повість «Колгосп тварин».

1941 року Оруелл працював на Бі-бі-сі продюсером. Він розробив коментар новин і шоу для аудиторії східної частини Британської імперії, залучив до участі у своїх програмах таких відомих літераторів як Томас Еліот і Едвард Форстер. Оруелл пішов у відставку в 1943 році, сказавши: «Я витрачав свій власний час і державні гроші на виконання роботи, яка не дає ніякого результату. Я вважаю, що в нинішній політичній ситуації трансляція британської пропаганди в індії є майже безнадійним завданням». Згодом Оруелл став редактором літературного відділу в газеті «Tribune», а наприкінці війни – репортером у Європі.

1944 року подружжя усиновило хлопчика, якого назвали Річардом Гораціо Блером, на честь одного з предків Оруелла. Хлопчиком 29 березня 1945 року під час операції померла дружина письменника. Після втрати Еллін хлопчиком опікувалася тітка, сестра письменника, а Оруелл переселився на відлюдний острів Юра на узбережжі Шотландії, де працював, майже ні з ким не спілкуючись. Він жив у Барнхіллі, занедбаному фермерському будинку без світла і телефону. Тут він завершив роман «1984», який було опубліковано 1949 року. Цей рукопис став найвідомішим твором Оруелла. Кажуть, що назва роману «1984» виникла випадково: Оруелл виніс у заголовок цифри року завершення твору, а потім переставив місцями дві останні.

Туберкульоз супроводжував Оруелла майже 10 років, він проходив курс

лікування в різних санаторіях. Лежачи у лікарні університетського коледжу в Лондоні, Оруелл 13 жовтня 1949 року побрався з Сонею Браунелл, помічницею редактора журналу «Horizon», яка була на 15 років молодша за нього. Вона згодом успадкувала маєток чоловіка і зробила кар'єру, керуючи його спадщиною.

Джордж Оруелл не дожив до того часу, коли гігантська тоталітарна імперія СРСР розвалилася. Помер він 21 січня 1950 року в Лондоні, у віці 46 років. Свої рукописи він заповів другові Річарду Рісу, британському дипломатові, письменнику, художнику. Однак і донині його твори залишаються актуальними, застерігають людство від небезпеки відродження тоталітарних режимів.

У 1933 році політолог Бернард Крик на гонорари за свої видання біографії Оруелла заснував премію імені Джорджа Оруелла. Одним із спонсорів премії є прийомний син Річард Блер. Призовий фонд премії становить 3 000 фунтів.

У 1996 році Оруелл за свою повість «Колгосп тварин» посмертно отримав премію «ретро-Хьюго», нагороду за науково-фантастичну літературу.

У 2017 році Оруелла було посмертно включено до Зали наукової фантастики і фентезі.

3.Художня своєрідність твору-казки.

«Скотоферма» - сатиричний роман-притча, що вийшов друком 1945 р. У романі зображено еволюцію стану тварин від безмежної свободи до диктатури свині на прізвисько Наполеон. У цьому творі Орвелл показав переродження революційних принципів і програм, тобто поступовий перехід від ідей загальної рівності та побудови утопії до диктатури й тоталітаризму. Цей твір – алегорія на революції 1917 року і наступні події в Росії.

Вся зав'язка починається з того, що старий Ватажок (Майор розповідає іншим тваринам свій сон, в якому з землі зник чоловік, а світом правлять тварини, немає ніякого гніту і всі між собою рівні. Він розмірковує про те, яка причина всіх бід і в остаточному підсумку приходиться до висновку, що в усьому винен чоловік: «Людина - ось хто наш справжній ворог. Якщо ми приберемо людей, ми навіки покінчимо з голодом і непосильною працею, тому що людина - їх причина». Всі ці доводи він підкріпив старою піснею «Тварини Англії» («Звірі Англії»), яка згодом стала гімном боротьби тварин проти людства. Вже зі змісту першого розділу стає зрозуміло, що Панський

двір і його господар містер Джонс – це царська Росія на чолі з Миколою II. Щоб краще зрозуміти особливості цього періоду необхідно зробити невеликий екскурс в історію. Після Першої Світової війни економічне і політичне становище країни стало вкрай важким. Криза царського самодержавства продовжувала посилюватися. Все це різко позначилося на життєвому рівні населення, яке природно хотіло перетворень, а саме повалення існуючого ладу. Тому не дивно, що в цей період стали дуже популярні комуністичні ідеї К. Маркса та його послідовника В. І. Леніна. У своїх творах К. Маркс писав: «наша мета ... повалення буржуазії, панування пролетаріату, знищення старого ... буржуазного суспільства, де є експлуатація і де йде непримиренна боротьба між класами, і створення нового суспільства без приватної власності, без експлуатації ... ». Як же все-таки мова Ватажка схожа на ці слова.

Розвиток подій. Через якийсь час після свого тріумфального виступу старий кабан помер. Все завдання керівників з підготовки до революції поклали на свиней, серед яких лідерами стали два молодих кнура - Сніжок (Сноубол) і Наполеон. У цьому і проявляється вся суть сатири у творі. У Наполеоні, «великому, лютого вигляду беркширському кнурі» зовсім неважко впізнати Й. В. Сталіна, а в його соратнику Сніжку, «красномовному і найкмітливішому», - Льва Троцького. Але основна маса дійових осіб – це умовне узагальнення. Назва третього лідера стукача Верескуна говорить сама за себе. Як він був правою рукою Наполеона, так і в СРСР, одним з інструментів утвердження одноосібної влади та встановлення культу особи були засоби масової інформації. Вони знаходилися строго під контролем ідеологічних служб. І в них могла з'явитися тільки потрібна для партійних верхів інформація. Стукачеві "нічого не варто було видати чорне за біле". Також і в ЗМІ в той час могли з ні в чому не повинної людини зробити ворога народу, а з самого лютого злочинця - народного героя. Отже, три цих лідера розвивають вчення старого Ватажка, називаючи його «Тваринізмом». У нашому світі - це, звичайно ж, комунізм. Тварини (як і радянський народ) багато в чому не розуміли його суть, але революція все ж таки була завершена, тому що вважали, що гірше вже не буде. Джонс зі своїми працівниками і дружиною були з легкістю вигнані з ферми. Відразу ж було знищено все, що нагадувало про колишніх господарів: будинок людей був перетворений на музей, а Панський двір перейменували в «Скотний двір». Були встановлені сім заповідей, за якими повинні були жити всі тварини. За своєю суттю вони були правильними, припускали гуманні і чесні відносини в новому суспільстві. Інша справа, що в них спостерігалася радикальна

однобічність та законсервованість, яка не дозволяла будь-які відхилення від норми. Тобто, чому дві ноги має бути погано, лише по причині, що це не чотири? Але ці правила розповсюджувалися тільки на «Простих смертних». Керівництво, як казкової, так і справжньої країни, безсовісно порушувало, а пізніше і перебріхувало на свою користь існуючі закони. Свинями був створений і прапор новоявленої країни: зелене полотно з зображенням рогів і копит (червоний прапор з серпом і молотом).

Розвиток конфлікту. Після того, як радісний шок від перемоги зійшов, у тварин відразу ж виникло питання: а що далі? На що «розумні і начитані» свині відповіли: працювати і ще раз працювати! Насправді ніхто з них не мав чіткого плану розвитку країни. Так само не мали його і в Радянському Союзі. Тварини стали працювати «без втоми, до сьомого поту». Найбільш зятими працівниками на фермі були коні - Боксер і Кловер. Сааме в образі ломових коней Оруелл зобразив робітничий клас, на плечі якого лягли всі тяготи побудови нової країни. Боксер готовий був працювати незважаючи ні на втому, ні на розбите копито, голод і холод. «Я буду працювати ще більше », - говорив він при кожному своєму досягненні. У Радянському Союзі таких називали стахановцями, єдине, що не давало їм зламатися ні силою, ні духом - це віра в благородність і правильність їхніх дій, в світле майбутнє, яке буде побудовано їх руками. Але яка ж плата за таку відданість? Чи не спокійна і сита старість, як хотілося б, а бійня - жалюгідна і ганебна смерть. Скільки людей працювало в колгоспах, радгоспах, навіть не за шматок хліба, а за галочку в якомусь списку - трудовень. Зате всі вважали, що живуть в вільній країні, де немає гніту і рабства. Головою всього і всіх була партійна верхівка. Звичайно, ні про які фізичні роботи з боку свиней і мови бути не могло. Адже вони ж "працівники розумової праці ... і роблять все на благо народу, навіть харчуються і відпочивають ... Адже інакше сюди повернеться Джонс ". Саме таке залякування (хоча з часом воно набувало більш жорстокі риси) і було тим клеєм, який утримував цілісність країни. Але і серед керівництва не все було погоджено і дружно. Вже з перших днів між правителями виникали гострі суперечності. Причиною їх була боротьба за чільне становище в керівництві. Наполеон і Сніжок, Сталін і Троцький, - це були найближчі соратники і закляті вороги. Сніжок складає план побудови млина, що принесе «Колосальну економію праці». Ця млин - символ індустріалізації, при проведенні якої були витрачені величезні не тільки матеріальні, але й людські ресурси. Але Наполеон був категорично проти неї. Він не був ні оратором, ні навіть просто кмітливим винахідливим персонажем. Тому він не

став вигадувати особливі плани розвитку країни, щоб перевершити над планом суперника, а застосував низький і підлий метод - вигнання за допомогою сили. Собаки «вимуштрувані» Наполеоном - не що інше як органи НКВС у особі Ягоди, Єжова, Берії, довгий час тримали країну в страху і покорі. Ганебне і незаконне вигнання Сніжка з країни і з партії - це лише перший прояв справжнього обличчя вождя всіх народів. З розвитком подій він не раз ще покаже своє «свинське» походження. Наполеон досяг мети - влада була цілком у його руках, але він все-таки продовжує розпочату Сніжком справу. Увесь труд і досягнення соратника він нахабно присвоює собі. Більш того, починається прискорення побудови проекту, будь-якими способами. У 1931-32 р.р. Сталіним було запропоновано 41% приросту продукції, тобто значно вище, ніж пропонував Троцький свого часу. Адже саме він був звинувачений у прихильності до «сверхіндустріалізації». Починається небувале створення культу особистості Наполеона. Він став батьком і вождем народів. Його підняли до рівня Божества. З'явилися поети, які «на замовлення» прославляли особистість великого вождя. Але все це було зроблено насильницьким методом. Всіх не бажаних піддавали жорстоким репресіям - «Великому терору». Невинних людей під прицілом змушували обмовляти на себе. У країні панувала господарська розруха, смертоносний голод, причини якого були не стільки в неврожаях, як у колективізації і грабіжницькій політиці із відкачування продовольства з села. Але офіційно все було просто чудово. П'ятирічні плани виконуються достроково, усі ситі і задоволені. Природно вся статистика була фальсифікована. Сталін сам став головним статистиком, коригуючи справжні результати на свій розсуд. Дуже часто можна було почути, що всі досягнення були отримані завдяки самовідданій праці радянського народу. Але не називалася їх справжня ціна. Взагалі сталінізм і освітлення минулого - це досить болюче питання. Особливо це відбилося на історії. Вона цікавила Сталіна з точки зору виключно зведення своєї особистості на гідний, на його погляд, п'єдестал. Тому, вже починаючи з 1923 року, він, абсолютно оббрехав події минулого, приписував собі відсутні у нього заслуги у Жовтневій революції. Диктатор дійшов до рідкісного в світовій історії блюзнірства: оббрехавши і знищивши своїх політичних супротивників, великих діячів партії в Жовтневій революції, він привласнив собі їхні сукупні заслуги. Саме це ми спостерігаємо в «Колгоспі Тварин»: Наполеон оголосив, що це він зіграв вирішальну роль у битві під корівником і під вітряком (правда це було значно пізніше), Сніжок же завдавав тільки шкоди, позаяк був іноземним шпигуном. І це він зруйнував млин. Наполеон засудив його до смерті, а за його розшук заснував винагороду. Для піднесення своєї персони

він навіть нагородив себе медалями: «Тварина - Герой» - I ступеня і «Тварина - Герой» II - ступеня. 5. Принципова невідповідність красивих і правильних гасел та їх реального втілення у життя. На інших фермах також не було жодного уявлення про те, що відбувається на Скотофермі. Ходили різноманітні плітки, найчастіше неправдоподібного характеру. Пояснювалося це тим, що сусіди люто ненавиділи встановлений на Скотарні режим, який своїми ідеями міг зацікавити їх тварин. Наполеон в цей час робить рішучий крок. Він всупереч законам починає дипломатичні відносини з містером Соплі з Уїллінгдона – нібито нейтральною стороною. Як видно, це США з Рузвельтом. Керівництво перед ним намагається показати, що в країні проблем немає, а продовольство в надлишку. Свині всіляко намагаються вислужитися перед Соплі. Починають наслідувати його спосіб життя: піднімаються на задні лапи, переходять жити в будинок Джонса, їдять за столом, сплять в ліжках. Це суперечило існуючим законам, але тепер вони вже були підло виправлені і перефразовані. Та й заперечити не було бажаних. Адже «Товариш Наполеон завжди має рацію». Багато чого, що тяжкою працею вирощували тварини, було продано Соплі. Наполеон вирішує вступити в дипломатичні відносини з сусідами - Містером Калмінгтоном з Плутні (Черчіль і Англія), і Містером Пітером з Чвар (Гітлер і Німеччина). Він хоче продати дрова одній з ферм, але не може визначити, якій саме. Він по черзі зводить наклеп на ці ферми, стверджуючи, що останні у змові зі Сніжком. Нарешті, Наполеон, вважаючи, що приймає мудре і далекоглядне рішення, вибирає в союзники містера Пітера. Той легко обводить його навколо пальця і нападає на Скотний двір, руйнуючи заповітний млин. Приблизно теж саме відбувається в Радянському Союзі в 1939 р. Сталін кидається між англофранцузьким об'єднанням і гітлерівською Німеччиною і, як відомо, вибирає Німеччину, підписуючи договір про ненапад і дружні відносини строком на 10 років. Але «великий вождь» не побачив безглузвих планів і намірів Гітлера, за що країна розплатилася життями мільйонів людей. Якби він все-таки провів англо-франко-радянські переговори, то Другої Світової війни могло б і не бути. «Відвоювавши свою ж землю», тварини продовжували жити таким же життям: вічно не доїдати, спати на соломі, ходити на водопій до ставка, працювати в полі, взимку страждати від холоду, а влітку від мух. Тільки ось свині ставали все більш схожими з людьми, які колись були заклятими ворогами. Наполеон тепер абсолютний диктатор з безмежною владою. Це він затвердив в одній заповіді: «Всі тварини рівні, але деякі рівніші інших». Оруелл закінчує свій твір неоднозначно. Деякі можуть подумати, що історія завершилася повним примиренням між свинями та людськими істотами. Але це не так. Дружня

гулянка - це Тегеранська конференція після якої, всі думали, що покращилися відносини між СРСР і Заходом. Але як показує історія, Все було навпаки - почалася Холодна війна. У своїй казці Оруеллу вдалося відзначити і вдало підкреслити всі найважливіші особливості і реалії тоталітаризму, показати закономірності виродження утопічної комуністичної теорії, жорстокість, нелюдність і абсурдність «комуністичного раю». Цим твором він прагнув відкрити очі світовій громадськості, застерегти світ від жахливої небезпеки, перетворення його на жорстоку соціалістичну казарму, в якій будуть керувати люди-свині. Короткий переказ твору «Скотоферма» (Джордж Оруелл) Містер Джонс володіє фермою Манор неподалік від містечка Уїллінгдон в Англії. Старий борів Майор збирає вночі у великому коморі всіх тварин, що мешкають тут. Він говорить, що вони живуть в рабстві і убогості, тому що людина привласнює плоди їхньої праці, і закликає до повстання: потрібно звільнитися від людини, і тварини відразу стануть вільними і багатими. Майор заспівує стару пісню «Звірі Англії». Тварини дружно підхоплюють. Підготовку до повстання беруть на себе свині, які вважаються найрозумнішими тваринами. Серед них виділяються Наполеон, Сніжок і Верескун. Вони перетворюють вчення Майора в струнку філософську систему під назвою Анімалізм і викладають її основи іншим на таємних сходках. Найвірнішими учнями виявляються ломові коні Боксер і Кловер. Повстання відбувається раніше, ніж можна було очікувати, оскільки Джонс п'є, а його працівники зовсім закинули ферму і перестали годувати худобу. Терпінню тварин настає кінець, вони накидаються на своїх мучителів і проганяють їх. Тепер ферма, обори Манор належать тваринам. Вони знищують все, що нагадує їм про господаря, а будинок його залишають як музей, але ніхто з них ніколи не повинен там жити. Господі дають нову назву: «Скотний двір». Принципи Анімалізму свині зводять до Семи Заповідей і пишуть їх на стіні комори. За ним відтепер і назавжди зобов'язані жити на «Фермі» тварини: 1. Всі двоногі - вороги. 2. Всі чотириногі або з крилами - друзі. 3. Тварини не повинні носити одяг. 4. Тварини не повинні спати в ліжку. 5. Тварини не повинні вживати алкоголь. 6. Тварини не повинні вбивати інших тварин без причини. 7. Всі тварини рівні. Для тих, хто не може запам'ятати всі Заповіді, Сніжок скорочує їх до однієї: «Чотири ноги добре, дві ноги - погано». Тварини щасливі, хоч і працюють від зорі до зорі. Боксер працює за трьох. Його девіз: «Я буду працювати ще старанніше». По неділях проводяться загальні збори; резолюції завжди висувають свині, інші тільки голосують. Потім всі співають гімн «Звірі Англії». Свині роботою не займаються, вони керують іншими. Джонс і його працівники нападають на "Скотний двір», але тварини безстрашно захищаються, і люди в паніці

відступають. Перемога призводить тварин у захват. Вони називають битву Битвою у корівника, засновують ордена «Тварина-герой» першого та другого ступеня і нагороджують тих, хто відзначилися в бою, Сніжка і Боксера. Сніжок і Наполеон постійно сперечаються на зборах, особливо про будівництво вітряка. Ідея належить Сніжку, який сам виконує виміри, розрахунки і креслення: він хоче приєднати до вітряка генератор і забезпечити ферму електрикою. Наполеон з самого початку заперечує. А коли Сніжок переконує тварин голосувати на зборах на його користь, за сигналом Наполеона в комору уриваються дев'ять величезних лютих псів і накидаються на Сніжка. Той ледве рятується втечею, і більше його ніхто ніколи не бачить. Наполеон скасовує будь-які збори. Всі питання буде тепер вирішувати спеціальний комітет з свиней, очолюваний їм самим; вони будуть засідати окремо, а потім оголошувати свої рішення. Загрозливе гарчання собак заглушає заперечення. Боксер висловлює загальну думку словами: «Якщо це говорить товариш Наполеон, значить, це правильно». Відтепер його другий девіз: «Наполеон завжди має рацію». Наполеон оголошує, що вітряк все ж таки повинен бути побудований. Виявляється, Наполеон завжди наполягав на цьому будівництві, а Сніжок просто викрав і привласнив всі його розрахунки і креслення. Наполеону довелося робити вигляд, що він проти, оскільки не було іншого способу позбавитися від Сніжка, «який був небезпечною особою і мав на всіх поганий вплив». Вибух, що пролунав одного разу вночі, руйнує наполовину побудований вітряк. Наполеон говорить, що це помста Сніжка за його ганебне вигнання, звинувачує його в безлічі злочинів і оголошує йому смертний вирок. Він закликає негайно почати відновлення вітряка. Незабаром Наполеон, зібравши у дворі тварин, з'являється у супроводі собак. Він змушує негодних йому свиней, а потім декількох овець, курей і гусей зізнатися в таємному зв'язку зі Сніжком. Собаки тут же перегризають їм горло. Приголомшені тварини скорботно починають співати «Звірі Англії», але Наполеон забороняє виконання гімну назавжди. До того ж виявляється, що шоста Заповідь говорить: «Тварини не повинні вбивати інших тварин без причини». Тепер всім зрозуміло, що зрадників, які самі визнали свою провину, страчувати було необхідно. Між тим сусід містер Фредерік з п'ятнадцятьма озброєними працівниками нападає на «Скотний двір», вони ранять і вбивають багатьох тварин і висаджують недавно побудований вітряк. Тварини відбивають атаку, але самі знекровлені і знесилені. Але, слухаючи урочисту промову Наполеона, вони вірять, що здобули найбільшу перемогу в Битві біля вітряка. Від непосильної роботи вмирає Боксер. З роками все менше залишається тих тварин, хто пам'ятає життя на фермі до Повстання. «Скотний двір» поступово стає багатшим, але

всі, крім свиней і собак, як і раніше голодують, сплять на соломі, п'ють із ставка, день і ніч трудяться в полі, страждають взимку від холоду, а влітку від спеки. За допомогою звітів і зведень Верескун незмінно доводить, що з кожним днем життя на фермі стає все краще. Тварини пишаються, що вони не такі, як усі: адже їм належить єдина в цілій Англії ферма, де всі рівні, вільні і працюють для власного блага. Тим часом свині переїзять в будинок Джонса і сплять в ліжках. Наполеон живе в окремій кімнаті і їсть з парадного сервізу. Свині починають вести торгівлю з людьми. Вони п'ють віскі та пиво, яке самі ж варять. Вони вимагають, щоб всі інші тварини поступалися їм дорогою. Порушивши чергову Заповідь, свині, користуючись довірливістю тварин, переписують її так, як їм вигідно, і на стіні комори залишається єдина заповідь: «Всі тварини рівні, але деякі тварини рівні більш інших». Врешті-решт свині напинають на себе одяг Джонса і починають ходити на задніх ногах, під схвальне бекання овець, вимуштруваних Верескуном: «Чотири ноги - добре, дві ноги - краще». У гості до свиней приходять люди з сусідніх ферм. Тварини заглядають у вікно вітальні. За столом гості і господарі грають в карти, п'ють пиво і вимовляють майже однакові тости за дружбу і нормальні ділові стосунки. Наполеон показує документи, які підтверджують, що відтепер ферма - спільна власність свиней і знову іменується «Ферма Манор». Потім розгорається сварка, всі кричать і б'ються, і вже не можна розібрати, де людина, а де свиня.

4. Система образів. Історичні прототипи.

Анкета твору.

Жанр: сатирична повість-притча, антиутопія.

Тема: показ духовної деградації людей за умов тоталітарної системи.

Ідея: протест проти насильства, захист прав людини.

Заповіді:

1. Усяка двонога істота – ворог.
2. Усяка чотиринога істота чи птах – друг.
3. Тварина ніколи не носить одяг.
4. Тварина ніколи не спить у ліжку (пізніше: з простирадлами).
5. Жодна тварина не п'є спиртного (пізніше: надміру).
6. Жодна тварина не вбиває іншої тварини (пізніше: без причини).
7. Усі тварини рівні (пізніше: та деякі рівніші за інших).

Персонажі твору	Історичні прототипи
Містер Джонс – господар ферми, що символізує старий порядок.	Російська імперія на чолі з Миколою II і перетворення

	її на СРСР
Містер Фредерік – жорстокий і агресивний власник сусідньої ферми.	Уособлює Гітлера
Містер Пілкінгтон – господар Плутней – великої і запущеної ферми із зарослими угіддями і похиленими парканами.	Король Британської імперії.
Майор – старий кнур, ідейний натхненник революції.	Засновник марксизму Карл Маркс і вождь революції В.Ленін.
Наполеон – один з головних героїв повісті, агресивний кабан. Лідер повстання, один із основоположників тваринізму.	Уособлює образ Сталіна.
Сніжок – один із лідерів повстання. Щиро вірить у побудову суспільства рівних тварині завдяки своїм ораторським і військовим здібностям користується широкою довірою.	Персонаж заснований на особах Л.Д. Троцького і частково В.І. Леніна.
Крикун – відповідальна за офіційні виступи свиня. Умілий агітатор, постійно вихваляє Наполеона та його «наймудріші» дії.	Засоби масової інформації
Боксер – найпрацьовитіший житель ферми. У будь-якій ситуації каже: «Я буду працювати ще більше!» А після встановлення влади Наполеона обирає собі другий девіз: «Товариш Наполеон завжди правий». Наївно відданий владі та її ідеям.	Робітничий клас, стаханівський рух.
Конюшинка – кобила, найкраща подруга Боксера. На відміну від свого друга-трудяги, який зумів вивчити тільки перші чотири букви алфавіту, вивчила весь алфавіт, та читати не вміла.	Робітничий клас
Мойсей – старий ворон, найстаріший житель ферми. Проповідує про льодяникову гору – Рай, куди потрапляють тварини після смерті. Свині протестують проти цих вірувань, і після повстання Мойсей залишає ферму.	Духовенство
Бенджамін – старий осел, скептично ставиться до всього того, що відбувається, але не схильний прямо висловлювати свою думку. На відміну від інших тварин, від добре вмів читати. Ймовірно, єдиний із героїв книги, хто тверезо оцінює ситуацію.	Уособлює інтелігенцію, залякану терором.
Вівці – легко маніпулюються владою, тому виконують будь-які накази і підтримують будь-які проголошені ідеї.	Частина населення, яка не здатна критично оцінювати події на фермі.

Собаки – сторожі революції. Поки Сніжок малював плани побудови вітряка, Наполеон виховував цуценят – вартових революції, які слухали тільки його. Завдяки їм Наполеон захопив і утримував владу на фермі, проводячи час від часу «чистки».	Каральні органи НКВС в особі Ягоди, Єжова, Берії.
--	---

ВИСНОВОК.

Твір «Скотоферма» неможливо розглядати лише як сатиру на радянське життя та міфи сталінської ідеології, зображення того, як перероджуються ідеї комуністичної утопії. Казка Оруелла значно складніша. Це роздуми про природу соціуму, його ієрархічність, типологію відносин між різними соціальними групами, про певні моделі людської поведінки, їхню психологічну та етичну мотивацію, і головне, це філософська пародія на тоталітарну систему як таку (не лише радянську), а й філософське узагальнення тоталітарної моделі буття, вкрай небезпечної сьогодні.